

AZ ERDÉLYI SERDÜLŐ DIÁKOK ÉNKÉPÉNEK VIZSGÁLATA ÖNJELLEMZÉSEIK ALAPJÁN

Horváth Zsófia

Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem

Kulcsszavak: személyiség, énkép, önjellemzés

A tanulók személyiségének minél pontosabb megismerése a 21. századi oktatás és nevelés egyik alapkövetelménye lett. A hatékony pedagógiai munka – a szaktudás mellett – feltételezi tanítványaink képességeinek, jellemének, érdeklődésének ismeretét is. A tanulói munka értékeléséhez a pedagógusnak pszichológiai ismeretekkel és emberismerettel is kell rendelkeznie (Vajda, 2005). A tanulók személyiségjegyeinek ismerete támpontot nyújt a viselkedésük megértéséhez és teljesítményük értékeléséhez is. Hasonlóan fontos tény, hogy a jó teljesítmény feltétele az önbecsülés, önbizalom megfelelő szintje, vagyis a pozitív énkép. Schunk (1989) szerint az önértékelés közvetlen hatással van a teljesítményre.

A bemutatott vizsgálat újszerű abban a tekintetben, hogy a teljesítménymérés résztvevőinek személyiségét, énképét, preferenciáit is vizsgáljuk. Kutatásomban arra kerestem a választ, hogy (1) milyen jellemvonásokat tulajdonítanak maguknak a diákok, (2) melyek a leggyakrabban megemlített jellemvonások, (3) milyen különbségek vannak a 10–11 és a 14–15 évesek önportréja között, (4) van-e különbség a különböző régiókban élő diákok önportréinak jellemvonásai között. A szörványban élő diákok más nyelvi és kulturális közegben élnek, mint a tömbmagyarságban élő társaik, ezért feltételezésem szerint önjellemzéseik jellege más.

Vizsgálatom a 2005–2006-os tanévben lebonyolított iskolai eredménymérés részét képezi, melynek célja az erdélyi diákok fogalmazási képessége színvonalának felmérése volt. Az 5. és 8. évfolyamon a tanulók leíró fogalmazásként a személyleírást kapták.

Az alkalmazott eljárás az írásos formában történő önjellemzés, melyet a tartalomelemzés módszerével dolgoztam fel. Több mint hatszáz ötödikes és nyolcadikos diák önjellemzését hasonlítottam össze korosztály, régiók és nemek szerint. Célom a két korcsoport közötti különbségek és hasonlóságok körvonalazása. A régiók szerinti összehasonlítással arra voltam kíváncsi, hogy van-e különbség a jellemvonások megjelenítésében a szörvány, átmenet és a tömb diákjai között.

Az eredmények alátámasztják azt az életkori sajátosságot, mely szerint a 14–15 éves korosztály már sokkal érettebb arra, hogy külső tulajdonságai mellett jellemvonásait is tudatosítsa. A leggyakrabban előforduló jellemvonások mind pozitívak: jószívű, kedves, szorgalmas, becsületes, békés, csendes, érzékeny, vicces. A gyakoriság szerint felállított sorrendben az első tizenhárom pozitív tulajdonság, és tizennegyedik helyen áll az első negatív tulajdonság. Ugyanakkor a diákok kevésbé vannak tudatában saját képességeiknek. Ebben a tekintetben nincs szignifikáns különbség a két korcsoport között. A pályaválasztás előtt álló 14–15 éves korosztály saját képességeinek ismerete hiányában kevésbé tud érett, megfontolt döntést hozni továbbtanulását illetően.

Kutatásunk eredményei lehetőséget adnak arra, hogy kutatásaink újabb irányait (pl. a tanulási motiváció vizsgálata) is kijelöljük.